

Český tisk v letech 1945–1948

Petr Bednařík

1.1. Nová organizace českého tisku

V poválečném období se podoba českého tisku výrazně proměnila. Již v květnových dnech roku 1945 vyhlásila konference zástupců tisku při České národní radě zásadu, že noviny a časopisy jsou národním majetkem, a proto nesmějí být předmětem výdělečného podnikání jednotlivce nebo skupin vlastníků. Na tisk nemělo být pohlíženo jako na živnostenské podnikání. Vycházelo se ze zásady, že tisk nebude ponechán rozvoji bez státního dohledu, protože organizace a regulace novin a časopisů měla sloužit k zajištění podmínek pro fungování tisku jako činitele veřejného života.¹⁾ Tuto novou koncepci organizace českého tisku, sloužícího zájmům lidu, národa a státu, již za okupace připravovala ilegální skupina novinářů, která se soustředila kolem Františka Bauera, bývalého předsedy Národního svazu novinářů.²⁾ Liberální vydavatelský systém první republiky byl označen za špatný, protože umožňoval, aby byl tisk využíván pro soukromé cíle jednotlivců, aniž byly brány ohledy na zájmy státu. Dále bylo kritizováno, že za první republiky došlo k výraznému rozvoji bulvárního tisku, který nyní již neměl být povolen. Meziválečným tiskovým poměrům bylo také vytýkáno, že nekladly důraz na vzdělání novinářů, kteří byli nuceni pracovat za velmi špatných platových podmínek. Tato praxe měla po válce skončit.³⁾

Již v dubnu 1945 se v Košicích představitelé Komunistické strany Československa, Čs. sociální demokracie, Čs. strany národně socialistické a Čs. strany lidové shodli, že nezávislý tisk nebude v poválečném období povolen, protože svým úsilím o prosazení soukromých zájmů přispěl k politické krizi předválečné republiky. Tento pohled na tisk podpořil i prezident republiky Edvard Beneš: „Žurnalismus je po mém soudu služba veřejná. Bezuzdná volnost ve vydávání novin se nesmí více opakovat. Víme přece, co to byl před válkou tzv. červený tisk. To je, pravda, omezování osobní svobody, ale je třeba si položit otázku, do jaké míry je to nutno a v jakém zájmu. Neomezená volnost musí však ustoupit veřejným zájmům.“⁴⁾

Pohled na tisk jako národní majetek odpovídal celkové socializační atmosféře poválečného období. V oblasti průmyslu tato tendence vedla již v říjnu 1945 k zestátnění velkých podniků, bank a dolů. Strany Národní fronty se shodovaly v koncepci, že tyto hodnoty mají přinášet prospěch celému národu a ne pouze jednotlivcům. Situaci tisku lze porovnat se změnami v kinematografii. I zde byl po válce prosazován politickými stranami i samotnými filmaři názor, že film bude hodnotnou součástí národní kultury jen za předpokladu

vylovení soukromého podnikání. Byla přijata koncepce, že pouze znárodněná kinematografie umožní zvýšení úrovně natáčených filmů, protože v ní nebude prioritou snaha o maximální zisk, nýbrž úsilí o uměleckou kvalitu. Tisk tedy svými poválečnými proměnami nevybočoval z tendencí prosazovaných v jiných oblastech.

Záležitosti tisku spadaly do kompetence nově vzniklého ministerstva informací, v jehož čele stanul komunista Václav Kopecký.⁵⁾ V rámci ministerstva vznikl tiskový odbor, který převzal úkoly bývalého tiskového odboru předsednictva ministerské rady a ministerstva vnitra. Vedoucím odboru se stal právě František Bauer, iniciátor práce ilegální skupiny novinářů na koncepci poválečné organizace českého tisku. Ministerstvo informací za souhlasu stran Národní fronty prosazovalo novou koncepci českého tisku. Václav Kopecký ve svých vystoupeních odmítal názory zpochybňující oprávněnost zrušení soukromého podnikání v oblasti tisku. V informačním výboru Prozatímního národního shromáždění řekl 7. února 1946 na adresu těchto kritiků: „Jsou to však jen ti lidé, kteří ideál tiskové svobody vidí jen ve staré, překonané, prohnilé 'tiskové svobodě' měšťácké demokracie, v té tiskové svobodě, která se ukázala pařeníštěm národní zrady a vhodnou půdou pro činnost fašistické páté kolony, i za pomoci kupování nemorální, bezcharakterní, prodejné žurnalistiky, jejímiž typy se u nás stali Wernerové, Krychtákové, Scheinostové, Kožíškové a druzí podlí sluhové Němců, čekající dnes v pankrácké věznici na národní soud a na oprátku.“⁶⁾ Dle optimistického pojetí ministerstva informací tedy nové poměry měly zcela zabránit činnosti bezcharakterních žurnalistů. V nemilost upadlo slovo nezávislost. Nové tiskové poměry vůbec neuznávaly pojem nezávislý tisk. Ze stejného Kopeckého projevu: „Takový ideál tiskové svobody, za které se časopisy pod titulem 'nezávislost' stávají ve skutečnosti jen nejzávislejšími služkami kapitalistických boháčů, za které se tisk zvrhá v nástroj kupčení s duší národa, korupce a masové demoralizace a za které tisk může být zneužit proti zájmům lidu a národa, takový ideál tiskové svobody již neodpovídá ani politickému charakteru, ani morálce dnešní československé demokracie.“⁷⁾ Tisk měl podle Kopeckého sloužit ideovému programu politických stran a organizací Národní fronty. Je zajímavé, že po komunistickém ovládnutí Československa v roce 1948 mohl Kopecký používat úplně stejná slova a formulace, které uplatňoval již o dva roky dříve. Přitom v únoru 1946 se jednalo o projev ve výboru Prozatímního národního shromáždění, v němž seděli vedle komunistů i sociální demokraté, národní socialisté a lidovci. Je zřejmé, že již v poválečných letech komunisté vytvářeli prostřednictvím ministerstva informací základy pro řízení tisku v podmínkách totalitního režimu. Další politické strany nebyly schopny důrazně proti těmto tendencím vystoupit.

Ministerstvo informací vydalo již 18. května 1945 vyhlášku, na jejímž základě bylo zastaveno vydávání veškerých periodik s výjimkou deníků stran Národní fronty. Povolení k vydávání mohly od ministerstva dostat kromě státem uznaných politických stran, státních úřadů a veřejnoprávních institucí jenom korporace celonárodního významu - masové a zájmové organizace, které prokázaly na vydávání veřejný zájem. Došlo k zastavení všech legálních listů, které vycházely za okupace, a proto zanikly např. deník *Národní politika* nebo deníky *Venkov* a *Večer*, které před válkou patřily do skupiny tiskových orgánů agrární strany. Nebylo dovoleno vydávat listy politických stran nebo organizací, které se nesměly stát součástí Národní fronty, což byl právě případ agrární strany, které po osvobození nebylo umožněno obnovit svoji činnost. Jiným listům z doby protektorátní bylo další pokračování existence povoleno, ale musel se změnit jejich název. Ministr Kopecký tuto změnu vysvětloval: „Vyžadoval to ohled na morální city národa, který by musil pokládat za nečestnost a bezcharakternost, aby časopisy mohly v osvobozené republice působit pod starými názory, pod kterými sloužily Němcům a pod kterými prodělaly tolik změn.“⁸⁾ Toto opatření se týkalo také deníků, které před okupací vydávaly Čs. strana národně socialistická a Čs. strana lidová, takže *České slovo* se změnilo na *Svobodné slovo* a *Lidové listy* na *Lidovou demokracii*, protože tyto deníky existovaly i v období protektorátu. Zároveň byly obnoveny tituly, které nemohly za protektorátu vůbec vycházet - např. *Rudé právo*, *Národní osvobození*, *Právo lidu*. Hned v květnu 1945 se objevily zcela nové listy jako např. deníky *Práce* a *Mladá fronta*. V průběhu roku 1945 poté vznikala řada dalších titulů, v oblasti denního tisku např. *Zemědělské noviny*, *Obrana lidu* nebo *Svobodné noviny*, které koncepcí i obsazením redakce navazovaly na předválečné *Lidové noviny*.⁹⁾

Důležitým nástrojem regulace tisku se stalo rozdělování papíru. Republika se potýkala s jeho velkým nedostatkem. Papírny v pohraničí měly hlavně německé zaměstnance a po skončení války se jejich fungování nedařilo státním orgánům zorganizovat. Stát převzal do národní správy papírny ve Větrní u Českého Krumlova a v České Kamenici, které obnovily svoji činnost až na konci července 1945. Vedle problémů personálních se úřady potýkaly také s komplikacemi v oblasti dodávek uhlí, které bylo nezbytné pro činnost papíren. Existovaly problémy se zajištěním železniční přepravy. Vzhledem k potížím v dopravě nebylo ani možné zajistit dodávky papíru ze Slovenska. Ministerstvo průmyslu vydalo 15. června 1945 vyhlášku, podle níž obhospodařování papíru spadalo zcela do kompetence tiskového odboru ministerstva informací, které mělo zajistit rozdělování papíru pro jednotlivá vydavatelství. Ministerstvo informací vydalo 27. června 1945 oběžník, který ukládal národním výborům v

českých zemích zjistit a zajistit veškeré zásoby papíru. Vydavatelství se v prvních týdnech po osvobození snažila mezi sebou dohodnout na výši nákladů jednotlivých listů, ale docházelo k situacím, kdy tituly byly tištěny i na papír, který nebyl ministerstvu nahlášen, čímž listy dosáhly výrazně vyššího nákladu. Proto se vydavatelství obviňovala z nedodržování dohodnutých nákladů. Rozsah listů zůstával v roce 1945 omezen pouze na 4 strany pro každé číslo. Redakce požadovaly zvětšení rozsahu, ale ministerstvo informací oponovalo nedostatkem papíru. Ministr informací Václav Kopecký rozhodl v červnu 1945 o vzniku komise pro věci tisku a papíru složené ze zástupců politických stran a vydavatelství, která v součinnosti s tiskovým odborem ministerstva informací rozhodovala o distribuci papíru a o nákladech a rozsahu jednotlivých titulů. Vzhledem k nedostatku papíru komise nepovolovala listům vydávání večerníků a pondělních vydání. Rozsah deníků se omezoval na čtyři strany a listy nesměly být dávány do prodeje dřív než v den uvedeného data vydání. Komise stanovila, že deníky mohou vycházet mimo Prahu, také v Plzni, Liberci, Brně, Olomouci a Ostravě, ale v pohraničním území měl být povolen jen list Národní fronty, nikoliv časopisy politických stran. Jinak komise určila oblasti, v nichž může každá politická strana vydávat svůj regionální politický týdeník.

Situace s papírem se ovšem v průběhu roku 1945 dlouho nezlepšovala, protože komplikace vznikaly hlavně v regionech, kde národní výbory začaly bez dohody s ministerstvem informací vydávat vlastní tituly, přičemž používaly papír, na jehož rozdělování měl ovšem monopol tiskový odbor ministerstva informací. Nezlepšovaly se ani dodávky uhlí pro papírny, takže podnik v České Kamenici byl v září 1945 dva týdny zcela mimo provoz, čímž se nedostatek papíru ještě zvýšil. Koncem října musela vláda rozhodnout na dobu jednoho měsíce o zastavení vydávání veškerého periodického tisku s výjimkou deníků, úředních věstníků a velkých stranických týdeníků. Ministr informací Václav Kopecký vydal 26. října 1945 vyhlášku o přechodném omezení ve vydávání periodických tiskopisů, která stanovila, že od 1. prosince 1945 budou moci vycházet jen ta periodika, která schválí ministerstvo informací na základě nové žádosti o povolení k tisku. Dále si ministerstvo na základě vyhlášky vyhrazovalo pravomoc stanovovat náklad, rozsah, rozměr i periodicitu každého titulu. V listopadu 1945 musela všechna vydavatelstva podat tiskovému odboru ministerstva informací novou žádost o povolení vydávání svého periodika, v níž musela být uvedena předpokládaná spotřeba papíru. Po vyhodnocení žádostí tiskový odbor zjistil, že celkové požadavky vydavatelů výrazně překračují možnosti papíren, a proto přistoupil k rozhodnutí, že deníky budou moci mít rozsah šesti stran pouze 3 x v týdnu, nikoliv každý den. U časopisů

vydavatelé požadovali 2000 tun papíru, i když ministerstvo mělo k dispozici jen 800 tun. Přitom přišly žádosti o vydávání celkem 800 časopisů, což bylo ještě o 300 více než v říjnu 1945 před vyhláškou ministra informací o omezení periodického tisku.¹⁰⁾

Ministerstvo informací v čele s Václavem Kopeckým tak dostalo do ruky velkou rozhodovací moc. Stanovovalo, které listy budou moci být vydávány a které nikoliv. Tiskový odbor vypracoval návrh seznamu povolených periodik, který byl 28. listopadu 1945 schválen zástupci politických stran a zájmových organizací na poradě u ministra informací. Bylo rozhodnuto nepovolovat nadále periodika Národní fronty vydávaná národními výbory. V důsledku tohoto rozhodnutí zanikly např. deníky Karlovarské národní noviny a Těšínské noviny. Regionální politický tisk měl vycházet jen v určitých oblastech. Každému ústřednímu vydavatelství politické strany mělo být určeno celkové množství papíru s tím, že si samo pak stanoví rozdělení na jednotlivá periodika. Ministerstvo informací ovšem podle svého uvážení mohlo určovat právě tento celkový příděl, pokud jej snížilo, tak vydavatelství se nemohlo příliš bránit, protože na veškerý papír mělo monopol ministerstvo. Pokud by si vydavatelství papír sehnalo jiným způsobem, ale nepřihlásilo jej, tak by porušovalo zákon. U nového typu časopisů, které vydávaly závodní rady nebo základní organizace Revolučního odborového hnutí, platilo, že je ministerstvo povolovalo na základě souhlasu Ústřední rady odborů. V oblasti zemědělství měla proběhnout konzultace s Jednotným svazem zemědělců a stejný postup být uplatňován také u všech dalších organizací. Pokud bylo podáno více žádostí o vydávání časopisů stejného zaměření v jednom oboru, tak byl povolen jen jeden. Dodržovala se zásada, že tisk nesmí být zdrojem výdělků jednotlivců nebo anonymních skupin, ale ministerstvo informací připouštělo možnost umožnit významným osobnostem z oblasti vědy a kultury vydávání časopisů, pokud byla jejich jména zárukou, že zásada nevýdělečnosti nebude porušena. Tak mohl v roce 1946 například Václav Černý obnovit svůj Kritický měsíčník, Josef Laichter Naši dobu či Oto Girgal Otázky divadla.

Vydavatelství měla vzhledem k malému počtu stran povolena jen nevelký prostor pro inzerci, a proto nemohla počítat v této oblasti s výraznými příjmy. Při počtu čtyř stran byla inzerce uveřejňována na polovině jedné strany, při 6 stranách na 3/4 jedné strany každého čísla. Nejvyšší úřad cenový dne 19. prosince 1945 stanovil prodejní ceny veškerého periodického tisku. Vyhláška počítala se zvyšováním počtu stran každého vydání. Všechny deníky stály při počtu 6 stran 1,50 Kčs, při 8 stranách dvě koruny. Obrázkové časopisy do 8 stran byly k prodeji za tři koruny (do 12 stran- 3,50 Kčs) a ústřední politické týdeníky a

regionální listy do 6 stran za 2 koruny (do 8 stran - 2,50 Kčs, do 12 s. 3 Kčs). Vyhláška také určovala provizi za prodej a přípustnou remitendu.¹¹⁾

Celkový počet vydávaných periodik se ve srovnání s předchozím obdobím výrazně snížil. Na území Protektorátu Čechy a Morava v roce 1940 vycházelo celkem 55 deníků a večerníků. V roce 1946 bylo v českých zemích již pouze 28 deníků. Regionálních týdeníků bylo v roce 1940 celkem 144, ale k 1. říjnu 1946 pouze 87. Systém, že v jedné oblasti nemají vycházet dva časopisy stejného zaměření, vedl k velké redukci také u odborného a zájmového tisku, kde ve srovnání s rokem 1940 klesl celkový počet titulů o dvě třetiny. V některých oblastech byla tato redukce i vyšší. Například k tematice církve a náboženství existovalo v roce 1940 v protektorátu celkem 163 časopisů, v roce 1946 v českých zemích jen 35, v oblasti práva byl tento poměr 177:10, ve sportu 115:14, v zemědělství 111:26, v kultuře 247:128.¹²⁾

Tiskový odbor ministerstva informací obdržel do 1. října 1946 1760 návrhů na vydávání časopisů, ale povolení dostalo jen 765 titulů. Náklady u řady časopisů byly v průběhu roku 1946 snižovány, protože se zmenšila poptávka. Po provedení měnové reformy se počet lidí, kteří kupovali pravidelně tisk snížil, protože neměli dostatek peněz na větší výdaje spojené s nákupem periodik. Vzhledem k výrazné regulaci počtu titulů i snížení nákladů se problémy s papírem postupně zmenšovaly. Denní tisk mohl v průběhu roku 1946 rozšiřovat rozsah každého vydání na 6 stran, od 1. října 1946 na 8 stran. V Praze vycházelo v roce 1946 celkem 10 deníků, přičemž byly distribuovány s přílohami pro zemědělce, živnostníky nebo mládež a s regionálními mutacemi na zadních stranách. Jako deníky pro české země existovaly: Rudé právo (ústřední orgán Komunistické strany Československa, průměrný náklad 500 000 výtisků), Svobodné slovo (ústřední orgán Čs. strany národně socialistické, náklad 300 000 výtisků), Práce (list Revolučního odborového hnutí, 250 000 výtisků), Právo lidu (ústřední deník Čs. sociální demokracie, 190 000 výtisků), Lidová demokracie (ústřední orgán Čs. strany lidové, 185 000 výtisků), Zemědělské noviny (deník Jednotného svazu českých zemědělců, 120 000 výtisků), Mladá fronta (deník Svazu české mládeže, 80 000 výtisků), Obrana lidu (ústřední deník čs. armády, 80 000 výtisků), Svobodné noviny (list Sdružení kulturních organizací, 68 000 výtisků) a Národní osvobození (list Čs. obce legionářské, 40 000 výtisků). Každá politická strana dále vydávala také regionální (v té době označovány krajinské) listy: Komunistická strana Československa (Rovnost - Brno, Nová Svoboda - Plzeň, Pravda - Ostrava, Stráž lidu - Olomouc, souhrnný náklad 200 000 výtisků denně), Čs. strana národně socialistická (Slovo Národa - Brno, Nové Slovo - Ostrava, Volné Slovo - Olomouc, Svobodný Směr - Plzeň, souhrnný náklad 190 000 výtisků denně), Čs.

sociální demokracie (Nový den - Plzeň, Stráž severu - Liberec, Čin - Brno, Čs. demokracie - Ostrava, souhrnný náklad 190 000 výtisků denně) a Čs. strana lidová (Národní Obroda - Brno, Hlas lidové demokracie - Ostrava, Osvobozený našinec - Olomouc, souhrnný náklad 135 000 výtisků denně). Do struktury tisku u politických stran patřily vedle regionálních týdeníků také ústřední politické týdeníky: KSČ - Nedělní noviny, Čs. strana národně socialistická - Svobodný zítřek, Čs. sociální demokracie - Svět práce, Čs. strana lidová - Vývoj. Současně měly strany své politické týdenní revue: KSČ - Tvorba, Čs. strana národně socialistická - Masarykův lid, Čs. sociální demokracie - Cíl, Čs. strana lidová - Obzory.¹³⁾

Vyhláškou ministra informací Václava Kopeckého z 15. května 1946 byla komise pro věci tisku a papíru změněna na Sbor pro věci periodického tisku při ministerstvu informací. Sbor stanovoval v součinnosti s ministerstvem pokyny pro vydavatele periodického tisku v hospodářské a vydavatelské oblasti. Členy sboru byli vedle zaměstnanců ministerstva informací po jednom zástupci Ústředního výkonného výboru politických stran, Ústřední rady odborů, Jednotného svazu zemědělců, Svazu české mládeže, Národní fronty žen, Organizace národního odboje, hlavní správy výchovy a osvěty při ministerstvu národní obrany a Sdružení kulturních organizací. Každý vydavatel musel sboru složit kauci ve výši 50 000 Kčs (při nákladu do 100 000 výtisků denně) nebo 100 000 Kčs (při nákladu nad 100 000 výtisků denně). Sbor měl v pravomoci ukládat z této kauce pokuty vydavatelům, kteří by se provinili proti směrnicím pro vydávání periodického tisku.¹⁴⁾

Na Slovensku byla situace v prvních poválečných letech odlišná. Záležitosti tisku mělo na starost Povereníctvo informácií, které vedl člen Demokratické strany Samuel Belluš. Povereníctvo mělo na organizaci systému periodického tisku výrazně menší vliv než v českých zemích Kopeckého ministerstvo informací a zajišťovalo jen administrativní registraci tisku. Pro každého vydavatele platila pouze oznamovací povinnost. Nahlásil vydávání nového listu územně příslušnému okresnímu národnímu výboru, který tuto skutečnost vzal na vědomí. O periodiku vystavil výměr, který zaslal k evidenci Povereníctvu informácií. Tento úřad se nijak nesnažil tiskové poměry měnit a vydavatelé na Slovensku z toho důvodu nebyli závislí na rozhodnutí nějakého správního orgánu, nemuseli čekat, zda jim vydávání nového titulu bude povoleno. Povereníctvo také nemělo s ministerstvem průmyslu dohodu o výlučné pravomoci rozdělovat papír pro jednotlivá vydavatelství, takže neovlivňovalo počet vydávaných periodik, výši jejich nákladů, počet stran a cenu. Na Slovensku tak mohly i nadále vycházet periodika soukromých vydavatelů. Až do února 1948 zde existovaly ve vydávání tisku liberální poměry, které se výrazně odlišovaly od situace v českých zemích.¹⁵⁾

1.2. Novináři

Konference zástupců tisku při České národní radě se již 11. května 1945 zabývala otázkou očisty novinářských řad a deklarovala neodkladnost řešení tohoto problému. „...S okamžitou platností se zakazuje novinářská činnost všem novinářům, kteří psali podle pokynů německé propagandy.... Všichni novináři, kteří kolaborovali s Němci budtěž zajištění a postaveni před lidový soud jako zrádci národa....”¹⁾ Konference rozhodla ustanovit očistnou komisi, která měla posoudit chování a činnost všech českých novinářů doma i v zahraničí v letech 1938-1945. Jejimi členy se stali novináři, kteří byli zapojeni do protektorátního ilegálního hnutí nebo do zahraničního odboje, pak novináři, kteří se vrátili z koncentračních táborů, a vdovy po popravených novinářích. Komise mohla využívat tři typy sankcí. Nejvíce kolaborující novináře vyloučila z novinářských řad a doporučila je postavit před Národní nebo mimořádný lidový soud. Jako další trest stanovovala doživotní zákaz vykonávání novinářské profese. U méně závažných případů určila kratší časové období, po které novinář nemohl vykonávat svoji práci. Tato doba se pohybovala v rozmezí od 3 do 18 měsíců. Zvláštní formu trestu představovalo udělování pokut novinářům, kteří za okupace navštěvovali tzv. Presseklub, v němž se scházeli němečtí a aktivističtí novináři. Tyto návštěvy komise posuzovala za společenský styk s okupanty. Pokud novinář navštívil Presseklub mimo rámec povinných tiskových konferencí, tak za každou návštěvu dostal pokutu 100 korun. Takto vybrané peníze plynuly do fondu Václava Kopeckého, který dával finanční podpory pozůstalým po popravených novinářích. Komise vyloučila z novinářských řad celkem 86 redaktorů, z nichž 51 pak navrhla na potrestání retribučními soudy. Dále 42 novinářů dostalo zákaz činnosti na několik měsíců. Potvrzení očistné komise o bezúhonnosti bylo podmínkou pro členství v novinářské organizaci. Potrestaní novináři mohli požádat o změnu trestu k odvolacímu výboru pro očistu novinářského svazu, který případ znovu posoudil. Pokud vyšly najevo nové polehčující okolnosti, mohl trest zmírnit. Komise pro očistu novinářského stavu ukončila svoji činnost v únoru 1946, kdy předala své spisy Zemskému odboru bezpečnosti, který posuzoval další postup v případech osob, které byly za své kolaborantství z novinářské organizace vyloučeny. Obdobný systém posuzování válečné činnosti byl v letech 1945-1946 uplatňován i v jiných oborech, které měly své stavovské organizace (např. spisovatelé, filmaři). Shodovaly se i formy trestů.²⁾ Lze vznést pochybnosti o objektivitě činnosti těchto komisí. Řada verdiktů byla spravedlivých a vedla k potrestání lidí, kteří kolaborovali s nacistickým režimem. Pak ovšem u každé stavovské organizace můžeme nalézt verdikty

diskutabilní. Při rozhodování komisí šlo někdy o vyřizování osobních účtů s posuzovanými, což pak mělo vliv na výši trestu. Významné pozice získali v těchto očistných komisích komunisté, kteří se tak mohli při stanovení trestů zbavit osob, které pro ně byly nepřijatelné. Na druhou stranu existovaly případy lidí, kteří po skončení války rychle vstoupili do Komunistické strany Československa, případně náhle předložili potvrzení o své spolupráci s nějakou odbojovou skupinou. Oba tyto fakty pak vedly k tomu, že se tito lidé ani nedostali před očistné komise, či byli osvobozeni. Pro komunisty bylo výhodné mít v každé oblasti lidi, kteří neměli zcela čisté svědomí za svoji protektorátní činnost, a proto se cítili zavázáni a byli lépe ovladatelní.

Za protektorátu byli žurnalisté sdruženi v Národním svazu novinářů, který vznikl 11. června 1939 sloučením dosavadních novinářských organizací. Od roku 1942 tento svaz působil v duchu politiky ministra lidové osvěty Emanuela Moravce, který také do vedení organizace dosadil kolaborantské šéfredaktory denního tisku v čele s Vladimírem Krychtálkem, šéfredaktorem Večera. V rámci svazu se pod vedením Františka Bauera ovšem vytvořila ilegální skupina novinářů, které se podařilo bez vědomí představitelů svazu převést určité finanční prostředky z bankovního účtu organizace na vkladní knížky, které sloužily k zajištění materiální podpory rodinám perzekuovaných novinářů.³⁾ Bauerova skupina také připravovala koncepci poválečného uspořádání českého tisku, kterou prezentovala v květnu 1945 v průběhu jednání konference zástupců tisku při České národní radě. Již 11. května 1945 navrhli přeměnit Národní svaz novinářů na Svaz českých redaktorů, jehož přípravný výbor vznikl 19. května 1945. Ovšem 23. června 1945 změnil název na Svaz českých novinářů. Přípravný výbor vedl novinář Jaroslav Vozka a jeho členy se stali zástupci ústředních deníků politických stran: Vladimír Koucký (Rudé právo), Radim Foustka (Právo lidu), Rudolf Kolář (Svobodné slovo) a Simeon Gehlfand (Lidová demokracie). Dále v něm pracovali Karel F. Zieris (tiskový odbor ministerstva informací) a Zdeno Ančík (za novináře - účastníky zahraničního odboje). Výbor připravoval ustanovení Svazu českých novinářů. Zajímal se o otázku platového oceňování novinářů a zasazoval se o prosazování sociálních výhod (volné jízdenky, léčebné a rekreační domy pro redaktory).⁴⁾ Valná hromada Svazu českých novinářů se uskutečnila 17. března 1946 v Praze za přítomnosti ministra informací Václava Kopeckého, Bohumila Laušmana (ministr průmyslu, Čs. sociální demokracie) a Huberta Ripky (ministr zahraničního obchodu, Čs. strana národně socialistická). Přijala stanovy Svaz českých novinářů jako zájmové organizace. Odborové záležitosti měly přejít do kompetence Revolučního odborového hnutí. Valná hromada vyjádřila podporu poválečné

koncepti tiskových poměrů uplatňované ministerstvem informací, podle níž tisk již neměl být nadále předmětem soukromého podnikání. Valná hromada zvolila výbor Svazu českých novinářů. Předsedou se stal jediný navržený kandidát - Otakar Wunsch, šéfredaktor tisku Ústřední rady odborů. Na základě rozhodnutí valné hromady začaly vznikat pobočky ve městech, kde působilo alespoň 20 novinářů (Praha, Brno, Ostrava, Olomouc, Plzeň, Zlín, Liberec, Hradec Králové). Zároveň v rámci svazu vznikaly tzv. odborné skupiny - sekce (např. sekce redaktorů ve veřejné službě, sekce rozhlasových novinářů).⁵⁾ Vzdělávání novinářů rozvíjela nově založená Vysoká škola politická a sociální.

Čteme-li texty z poválečného období o úloze tisku, tak se zdá, že dle těchto představ měly v Československu zavládnout ideální poměry. Po vyloučení kolaborantů a zrádců z novinářského stavu měli v novinách působit jen vesměs charakterní lidé, pro které hlavní prioritou při žurnalistické práci budou zájmy republiky. Realita byla ovšem odlišná. Procházíme-li noviny z poválečného období, tak vidíme, že novináři hlavně prosazovali názory a zájmy svého vydavatele. Zvlášť výrazné to bylo u tisku politických stran. Jednotlivé deníky se velmi ostře vzájemně napadaly. Novináři obviňovali redaktory z deníků ostatních politických stran z lhaní a překrucování faktů. Útoky byly velmi časté. Omluvy a uznání vlastních omylů se vyskytovaly minimálně. Razance nabývaly tyto útoky zvláště v období před parlamentními volbami v roce 1946. Ukázalo se jako iluzorní, že se v tomto směru bude poválečný tisk lišit od tisku první republiky.

Ministerstvo informací již od roku 1945 připravovalo zákon o prozatímní úpravě poměrů v českém tisku. Ministr informací Václav Kopecký jeho návrh předložil ministrům vlády v srpnu 1945, ale ministři Čs. strany národně socialistické i Čs. strany lidové jej odmítli, z meziministerského připomínkového řízení se ani nedostal na pořad jednání vlády. Problematický byl hlavně rozpor mezi ústavou zaručenou svobodou slova a zákonem navrhaným vyloučením soukromého podnikání z oblasti tisku. Národní socialisté a lidovci navrhovali zákon přijmout až později, aby byl v souladu s připravovanou novou ústavou, případně jeho součástí.⁶⁾

Nakonec byl schválen samostatný zákon, ale jeho projednávání trvalo velmi dlouho. Zákon č. 101/47 Sb. o postavení redaktorů a o Svazech novinářů přijalo Ústavodárné národní shromáždění až 28. května 1947. Definoval osobu redaktora, stanovoval jeho práva a povinnosti. Deklaroval právo novináře psát svobodně v souladu se svým svědomím. Pro celé území republiky zřizoval Ústřední svaz československých novinářů jako samosprávnou korporaci, jejímiž členy budou Svaz českých novinářů a Svaz slovenských novinářů

(přípravný výbor Ústředního svazu čs. novinářů pracoval pod vedením Otakara Wünsche již od května 1946). Zákon nařizoval povinné členství ve svazech všem redaktorům a novinářskou profesi mohli nadále vykonávat pouze členové novinářské organizace. Znemožňoval tzv. svobodným žurnalistům pracovat v jakékoliv redakci. Podle zákona mohl být kterýkoliv člen na základě disciplinárního stíhání z organizace vyloučen, čímž ztrácel možnost uplatnění v publicistice. O odvolání proti rozhodnutí disciplinární komise svazu rozhodoval disciplinární soudní senát při Nejvyšším soudu v Brně.⁷⁾ V únoru 1948 toto znění zákona umožňovalo komunistům rychlé odstranění všech nepohodlných žurnalistů z novinářského stavu. Akční výbor svazu v čele s redaktorem Rudého práva Vojtěchem Dolejším, vedoucím činitelem svazu po smrti Otakara Wünsche v září 1947, započal svoji činnosti 25. února 1948, okamžitě přistoupil k vylučování ze Svazu českých novinářů všech publicistů, kteří měli k politice KSČ v poválečném období kritické výhrady (hned 25. února byli vyloučeni například Ferdinand Peroutka, Pavel Tigrid). Tito novináři přišli o jakoukoliv možnost pokračovat v publicistické práci a odcházeli do emigrace. I v jednotlivých vydavatelstvích se utvořily akční výbory, řada šéfredaktorů byla zbavena funkcí a redakce procházely velkou kádrovou obměnou.

Komise akčního výboru Svazu českých novinářů vypracovala "Ideové směrnice českého novináře", které deklarovaly povinnost novináře bojovat za mír, přibližovat čtenářům život národů zemí s vládou lidové demokracie, zvyšovat svoji odbornou i ideologickou úroveň. Novináři měli být ve smyslu Leninových tezí o funkcích tisku „učiteli a vychovateli národa, podnětnými činiteli veřejného života, organizátory tvůrčích sil národa.“⁸⁾

Čeští a slovenští novináři vytvořili místo dvou národních svazů jednotný Svaz československých novinářů se sídlem v Praze a v jeho rámci měl existovat Národní svaz slovenských novinářů. Dne 24. října 1948 se konal v Praze celostátní sjezd novinářů, kterého se účastnilo za přítomnosti předsedy vlády Antonína Zápotockého celkem 979 delegátů. S hlavním referátem vystoupil ministr informací Václav Kopecký, který vymezil úlohu československého tisku při budování socialistické společnosti.⁹⁾

1.3. Otázka cenzury

Za první republiky existovala v Československu praxe preventivní cenzury, která spadala do kompetence ministerstva vnitra, jehož úředníci ji prováděli.¹⁾ Po válce již nebyla uplatňována a tisk žádné formě cenzury nepodléhal. Přesto zde vznikalo napětí mezi komunistickým ministrem informací Václavem Kopeckým a tiskem nekomunistických stran.

Tento spor se týkal zejména časopisu *Obzory*, který byl týdeníkem Čs. strany lidové pro politiku a kulturu (1. číslo vyšlo 25. srpna 1945). *Obzory* na podzim 1945 uveřejňovaly informace o divokém odsunu sudetských Němců, zabývaly se poměry ve sběrných táborech a projevy násilí vůči Němcům i Čechům. *Obzory* tak reagovaly na kritiku zacházení s Němci, která se objevila v západním tisku. Zároveň publikovaly dopis bývalého letce RAF, který si stěžoval, že při obsazování postů v československé armádě dostávají před vojáky ze západní fronty přednost váleční kolaboranti. Kopecký list podrobil přísné kritice a pokusil se o jeho likvidaci. Na základě zmiňované vyhlášky ministra informací z 26. října 1945 měli všichni vydavatelé periodického tisku požádat o nové povolení k vydávání tisku. Kopecký toto povolení nechtěl *Obzorům* vydat a na zasedání vlády dne 30. listopadu 1945 prohlásil, že toto periodikum píše ve fašistickém a reakčním duchu. Redakce týdeníku pokračovala ve své práci a nehleděla na fakt, že od Kopeckého nedostala povolení k vydávání, a proto donutil ministr informací všechny deníky uveřejnit 8. prosince 1945 ministrovo prohlášení, že se redaktoři listu vystavují trestnímu stíhání, protože týdeník vydávají v rozporu se zákonem. Celým případem se 19. prosince 1945 zabývalo předsednictvo vlády, kde Kopecký trval na svém postoji a požadavku list zastavit, případně vyměnit redakci a její dosavadní členy trestně stíhat. Náměstek předsedy vlády Jaroslav Stránský (Čs. strana národně socialistická) navrhl, aby začala být uplatňována předběžná cenzura, nad kterou by dohlížela komise složená ze zástupců všech politických stran. Návrh důrazně odmítl místopředseda vlády a předseda KSČ Klement Gottwald, který jej označil za obnovování nedemokratických metod, které za první republiky vedly k potlačování svobody slova. Kopecký nakonec přistoupil na smírné řešení, že *Obzory* veřejně pokárá, aniž bude prosazovat trestní stíhání redaktorů. Vydal také povolení k dalšímu vydávání týdeníku.²⁾ Ovšem ještě v únoru 1946 mluvil o *Obzorech* jako o jednom z titulů tisku, v nichž se snaží uplatnit reakční škůdci republiky. „Avšak my jsme se postavili proti tomu a trvali jsme na názoru, že se můžeme obejít bez cenzury a že můžeme praktikovat plnou tiskovou svobodu - když se strany Národní fronty postarají o pořádek ve svých tiskových orgánech a když budou dbát toho, aby jejich časopis nevybočoval z linie vládní politiky a neporušoval ducha Národní fronty.”³⁾ Na příkladu *Obzorů* si novináři potvrdili, že je skutečně nebezpečné odchýlit se od stanovené linie. Tisk se jí tedy raději držel a uplatňoval ve svém psaní několik zásad - nekritizovat prezidenta Beneše, činnost vlády, poměry v čs. armádě, odsun Němců, politiku Sovětského svazu.

Ministr Kopecký prezentoval pohled na cenzuru, který již předznamenával budoucí totalitní období. Prohlašoval, že nikdy v Československu neexistovala taková svoboda tisku

jako nyní za vlády lidové demokracie. Ministerstvo informací podle jeho názoru pouze dodává tisku instrukce, o čem se má nebo nemá psát z hlediska vyšších státních zájmů. Avšak nestanovuje, jak se má psát. Ale na druhou stranu. „K pojmu tiskové svobody ovšem platí nejen to, že jeden každý může svobodně vyjadřovat své názory, ale také to, že druhý může mu stejně svobodně vytknout, že projevené jím názory jsou nesprávné, škodlivé, odporující na příklad i linii vládní politiky v duchu Národní fronty. A toto právo si bere i ministerstvo informací, tiskový odbor, kontrolující noviny teprve dodatečně, když jsou v rukou čtenářů, a hlavně kontroluje je z toho hlediska, zda se ve svých článcích a zprávách nevychylují od vládního programu a neporušují jednotu Národní fronty. V případech tohoto druhu usiluje pak tiskový odbor o nápravu, podobně jako se snaží všechny stížnosti v tisku obsažené tlumočit na příslušných místech a způsobit i v tomto směru nápravu.“⁴⁾

Nekomunistické strany se ovšem začaly obávat, že ministr informací Kopecký bude zastavovat a perzekuovat jejich listy. Proto se snažily zavést opatření, která by zamezila tomu, aby Kopecký jen na základě svého politického rozhodování stanovoval, které periodikum bude moci být vydáváno. Z tohoto důvodu předseda Čs. strany lidové a náměstek předsedy vlády Jan Šrámek podpořil ministra vnitra Václava Noska, když v srpnu 1946 navrhl zavést dodatečnou cenzuru. Šrámek předpokládal, že cenzura s jasnými pravidly výrazně omezí Kopeckého rozhodovací moc. Předsednictvo vlády uložilo 27. srpna 1946 Noskovi, aby návrh rozpracoval. Proti cenzuře se ovšem vyjádřil VII. odbor ministerstva vnitra (politické zpravodajství a Státní bezpečnost), deklaroval svůj nesouhlas se zavedením cenzury, která by podle jeho stanoviska nebyla slučitelná s lidově-demokratickým zřízením poválečného Československa. Z tohoto důvodu ministr vnitra Nosek tuto koncepci dále neprosazoval. Předložil ovšem 22. února 1947 návrh, aby byla uplatňována tzv. přehlídka tisku, již by jako dodatečnou kontrolu povinných výtisků vykonávaly okresní národní výbory, okresní ředitelství Sboru národní bezpečnosti a státní zastupitelství ve funkci tiskových úřadů, které by dostávaly směrnice od ústřední tiskové komise při ministerstvu vnitra. Listy by při publikování textů, které by nebyly ve veřejném zájmu, mohly dvakrát dostat výstrahu, potřetí by byly zabaveny a ministerstvo informací by jim odebralo povolení k vydávání. Návrh byl ovšem především na základě odmítavého stanoviska ministerstev zahraničních věcí a národní obrany zamítnut.⁵⁾

Vzhledem k plánovanému uchopení moci se ovšem komunisté z ministerstva vnitra a ministerstva informací shodli v prosinci 1947 na nutnosti většího sledování tisku. Na schůzi, která se konala 5. prosince 1947, rozhodli zřídit v rámci ministerstva informací kontrolní

oddělení, které bude sledovat veškerý tisk a přestupky předá ke stíhání ministerstvu vnitra. Státní bezpečnost měla poté přistoupit k podání trestního oznámení na redaktory, v případě hrubého porušení zákona periodikum zabavit. Tyto zásady byly potvrzeny na schůzce komunistů z obou ministerstev dne 19. prosince 1947. Kontrolní odbor tiskového oddělení ministerstva informací zahájil svoji činnost 22. prosince 1947. Měl si všimnout článků v těchto oblastech: „a) dvouletý hospodářský plán, b) štvání proti slovanským národům, c) otázky zásobovací a vyživovací, d) základní linie naší vnitřní a zahraniční politiky, e) věci obrany státu.”⁶⁾

Současně státní tajemník v ministerstvu zahraničních věcí Vladimír Clementis (člen Komunistické strany Slovenska) informoval vládu o stížnosti Jugoslávie, Bulharska a Rumunska na způsob, jakým periodika Čs. strany lidové a Čs. strany národně socialistické psala o těchto zemích. Požadoval přijetí legislativního opatření, které by takovému psaní zamezilo. Vláda schválila návrh, aby se řešením tohoto problému zabývala zvláštní komise Národní fronty. Předseda vlády Klement Gottwald vyzval ministra spravedlnosti Prokopa Drtinu, aby posoudil možnost trestního stíhání novinářů, kteří budou kritizovat spojenecké státy a smlouvy s nimi.⁷⁾ Kritika psaní části českého tisku zazněla od novinářů z výše uvedených zemí také v lednu 1948 v Záhřebu na konferenci zástupců novinářských organizací slovanských států.⁸⁾ Komise Národní fronty navrhla připravit tiskový zákon, který by obsahoval pravidla pro zajištění cenzurního dohledu nad tiskem. V únoru 1948 komunisté převzali moc a zcela ovládli kontrolu sdělovacích prostředků. Většina titulů tisku nekomunistických stran byla zastavena, s výjimkou ústředních deníků a tisku pro funkcionáře. Po sloučení Čs. sociální demokracie s KSČ zanikl v létě 1948 sociálnědemokratický tisk. Výrazně také byla změněna struktura tisku různých společenských organizací a institucí. V průběhu roku 1948 získal rozhodující slovo při řízení veškerého tisku a vydávání závazných směrnic tiskový odbor Ústředního výboru KSČ.⁹⁾

Poznámky:

1.1. Nová organizace českého tisku

1) Zieris, Karel F.: *Nové základy českého periodického tisku*. Orbis, Praha 1947, s. 16.

2) František Bauer (1897-1967) byl za první republiky redaktorem Českého slova a Národních listů. Současně se zabýval historií politických teorií a filozofií dějin. Ve 30. letech přeložil, přetlumočil a komentáři doplnil vybrané části Hitlerova spisu *Mein Kampf*. V letech 1939-1944 byl odpovědným redaktorem deníku Národní politika, v 1939-1940 vedl Národní svaz novinářů. Po skončení války se stal přednostou tiskového odboru

ministerstva informací, kde působil do svého odchodu do invalidního důchodu v roce 1950. V letech 1945-1948 byl docentem moderních světových dějin na Filosofické fakultě UK a současně vyučoval na Vysoké škole politické a sociální. (Tomeš, Josef a kol.: *Český biografický slovník XX. století*. Ladislav Horáček-Paseka, Praha a Litomyšl 1999, díl 1., s. 59.)

3) Zhodnocení meziválečného tisku provedl František Bauer v předmluvě k Zierisově publikaci *Nové základy českého periodického tisku*, s. 5-13.

4) Zieris, c. d., s. 16.

5) Václav Kopecký (1897-1961) Od roku 1921 byl členem KSČ. Od 1928 pracoval v redakci Rudého práva, v období 1929-1938 člen ÚV KSČ a poslanec Národního shromáždění, v letech 1938-1945 člen zahraničního vedení KSČ v Moskvě. Po skončení války zastával stranické a vládní funkce: 1945-1961 člen předsednictva ÚV KSČ, 1945-1953 ministr informací, 1953-1954 ministr kultury, od 1954 do své smrti místopředseda vlády. (Hodný, Martin: *Českoslovenští politici 1918-1991*. Nakladatelství Martin Hodný, Praha 1991, s. 44)

6) Vystoupení ministra informací Václava Kopeckého v informačním výboru Prozatímního národního shromáždění 7. února 1946. Slovenský národní archiv Bratislava, Poverenieť informácií a osvetý 1945-52, karton 36.

7) Tamtéž

8) Tamtéž

9) *Dějiny českého novinářství a českých novinářských spolků*. Katalog výstavy k dějinám českého tisku na území České republiky, Státní ústřední archiv v Praze a Centrum mediálních studií FSV UK, Praha 2002, s. 70-73.

10) Zieris, c. d., s. 18-23.

11) Zieris, c. d., s. 32.

12) Zieris, c. d., s. 30.

13) Zieris, c. d. 24-28.

14) Zieris, c. d., s. 33-34.

15) Šefčák, Luboš - Duhajová, Zuzana: *Dejiny slovenského novinárstva 1918-1968*. Vydavateľstvo Univerzity Komenského, Bratislava 1999. Slovenské žurnalistice v období 1945- 1948 je věnována samostatná kapitola, s. 104-141.

1.2. Novináři

1) Hudec, Vladimír a kol.: *Z historie naší novinářské organizace (1877-1987)*. Novinář, Praha 1987, s. 74.

2) Hudec a kol., c. d., s. 74-75.

3) Hudec a kol., c. d., s. 64-65; *Dějiny českého novinářství a českých novinářských spolků*, c. d., s. 67 - 69. Kolaborací českých novinářů v době Protektorátu Čechy a Morava se zabýval Tomáš Pasák in: *Český fašismus 1922-1945 a kolaborace 1939-1945* (Práh, Praha 1999) a v úvodní studii k *Soupisu legálních novin, časopisů a úředních věstníků v českých zemích z let 1939-1945* (Univerzita Karlova, Praha 1980).

4) Hudec a kol., c. d., s. 76.

Jaroslav Vozka (1904-1954) v meziválečném období působil v tisku Čs. sociální demokracie. Zabýval se také dějinami socialistických teorií a soc. dem. hnutí (1930 *Masaryk, dělnictvo a socialismus*) a analýzou politiky v Polsku a Pobaltí. V období 1945-1948 byl redaktorem a zástupcem šéfredaktora deníku Práce, současně také

vyučoval na Vysoké škole politické a sociální. V roce 1954 se pokusil přes Západní Berlín o emigraci, po zatčení východoněmeckou policií spáchal sebevraždu. (Tomeš a kol., *Český biografický slovník XX. století*, díl 3., s. 494)

5) Hudec, c. d., s. 79-80.

Wünsch Otakar (1893-1947) V letech 1919-1939 byl vedoucím redaktorem Čs. železničářských listů a funkcionářem národně socialistických odborů. Na začátku okupace se zapojil do činnosti ilegální organizace Petiční výbor „Věrní zůstaneme“ a do vydávání časopisu *V boj*, v listopadu 1939 zatčen a vězněn do konce války. Po osvobození byl členem prezidia Ústřední rady odborů a vedoucím tisku Revolučního odborového hnutí, předsedou Svazu čs. novinářů a přípravného výboru Ústředního svazu čs. novinářů, 1945-1946 za Čs. stranu národně socialistickou poslanec Prozatímního Národního shromáždění. (Tomeš a kol., *Český biografický slovník XX. století*, díl 3., s. 534)

6) Drápala, Milan: *Na ztracené vartě Západu. Antologie české nesocialistické publicistiky z let 1945-1948*. Prostor, Praha 1999, s. 48.

7) Drápala, c. d., s. 49; Hudec a kol., c. d., s. 81-84.

8) Hudec a kol., c. d., s. 88.

9) Hudec a kol., c. d., s. 89-90.

1.3. Otázka cenzury

1) K tiskovým zákonům a cenzuře v meziválečném Československu: Beránková, Milena - Křivánková, Alena, Ruttkay, Fraňo: *Dějiny československé žurnalistiky. 3. díl Český a slovenský tisk v letech 1918-1944*. Novinář, Praha 1988, s. 73-80.

2) Konflikty časopisu *Obzory* s ministrem informací Václavem Kopeckým podrobně popisuje Milan Drápala v úvodní studii ke knize *Na ztracené vartě Západu*, c. d., s. 58-63.

3) Vystoupení ministra informací Václava Kopeckého v informačním výboru Prozatímního národního shromáždění 7. února 1946. Slovenský národní archiv Bratislava, Povereníctvo informácií a osvetu 1945-52, karton 36.

4) Tamtéž

5) Kaplan, Karel: studie *Cenzura 1945-1953* (s. 8-17). In: Kaplan, Karel - Tomášek, Dušan: *O cenzuře v Československu v letech 1945-1953*. Sešity ÚSD, svazek 22, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, Praha 1994, s. 8-9; Drápala, c. d., s. 49-50.

6) Kaplan, c. d., s. 10-11; Drápala, c. d., s. 50.

7) Kaplan, c. d., s. 11-12.

8) Hudec a kol., c. d., s. 86-87.

9) Kaplan, c. d., s. 12-13.

Summary:

This paper is dedicated to Czech press in 1945-1948. Author deals with new organization of Czech press after the second world war. Political parties perceived press as nationality property, object of public interest. Private press was in 1945 forbidden. Only political party or

special-interest organization could publish daily press and magazines. New titles arised shortly after end of war (for example daily press Zemědělské noviny, Mladá fronta, Práce, Obrana lidu). Author describes activities of Václav Kopecký - communist, who directed Ministry of Information. Author characterizes the influence of this ministry on the organization of Czech press. In 1945 press had big problem with paper, the production was deficient and the ministry divided paper between publishers (political parties and special-interest organizations of National front). For ministry it was implement of power. Author describes the problem of censorship and opinions of minister Václav Kopecký.